

Verslag Excursie naar de vloeiveiden van De Plateaux

Op woensdagmiddag 10 april starten wij de excursie in café 't Tolhuis in Lommel. We worden door de uitbaters ontvangen met Belgische vlaai en voorzien van koffie/thee.

Inleiding

Rob van der Zon heet alle deelnemers namens de Ledencommissie van harte welkom en introduceert boswachters Joris Hurkmans en Ward Walraven. Zij nemen ons vanmiddag mee in het natuurgebied De Plateaux. Aanleiding voor de excursie is de toevoeging van de middeleeuwse techniek van graslandbevloeiing in december 2023 aan de Representatieve lijst van Immaterieel Cultureel Erfgoed van UNESCO. Deze techniek wordt door de boswachters van De Plateaux nog altijd toegepast.

Ontwikkeling vloeiveiden Pelterheggen De Plateaux

In een korte presentatie vertelt Joris Hurkmans hoe de vloeiveiden Pelterheggen De Plateaux zich in de tijd hebben ontwikkeld en wie er allemaal eigenaar zijn geweest van het gebied. Rond 1850 is er een concrete start gemaakt met de aanleg van de vloeiveiden. De vloeiveiden hadden destijds tot doel schrale zandgronden vruchtbaar te maken voor de teelt van gras met als gevolg hoge hooiopbrengsten. Ook zijn er in het gebied veel populieren geplant voor de productie van lucifers. Toen in de zestiger jaren de luciferindustrie instortte en boeren volop gebruik gingen maken van kunstmest, kwam er nagenoeg een einde aan deze duurzame landbouwmethode. Het was te arbeidsintensief en het gebied verruigde.

Natuurmonumenten en biodiversiteit

In 1982 heeft Natuurmonumenten het natuurgebied De Plateaux in beheer genomen en het verwaarloosde vloeiveidenstelsel in ere hersteld. Het doel van Natuurmonumenten was vooral het bevorderen van de biodiversiteit. Deze is sinds 1982 dan ook enorm toegenomen. Maar niet alle biodiversiteit is gewenst. Om het gebied te beschermen tegen zwijnen, zijn de vloeiveiden omringd door schrikdraad. Zonder deze bescherming kan een groep zwijnen op zoek naar voedsel het hele gebied in korte tijd drastisch beschadigen.

De vloeiveiden

We hebben deze middag prachtig zonnig lenteweer en onder leiding Joris en Ward starten we in twee groepen de wandeling. Zij leggen uit dat met het uitgebreide stelsel van sloten, sluizen en greppels in de Pelterheggen water uit de Maas wordt aangevoerd. Met dit kalkrijk water worden meststoffen op de graslanden verspreid. De vloeiveiden liggen trapsgewijs ('wasbordje') zodat ze één voor één vanuit de bovenste weide onder water gezet kunnen worden. Daarnaast heeft elke weide een reliëf met geulen ('zoefjes'), die haaks op de sloot liggen. Er is ook aandacht voor de stimulering van bodemleven.

Dit alles heeft een enorme bloemenrijkdom in het gebied tot gevolg. In de lente staat het er vol met sleutelbloemen, pinksterbloemen, brede orchis, addertongen en rode ogentroost. In de herfst geeft de herfsttijlloos het gebied vooral een lila kleur. Een alerte deelnemer maakte ons attent op de bloei van de eerste paarse orchideeën. Ook de 'schaarse' beflijster (herkenbaar aan de witte vlek op zijn borst) laat zich op deze zonnige middag zien. Het gebied staat ook bekend om de vele libellen.

In het gebied zie je veel dennenbos. Het hout werd destijds vooral gebruikt in de mijnbouw. In de toekomst zullen we in het gebied steeds meer loofbomen zoals lindes, hazelaars en berken gaan zien. De vertering van hun blad zorgt voor nieuwe voedingsstoffen en stimuleert het bodemleven.

Actief beheer

Het in stand houden van vloeiveiden vraagt veel aandacht. De bospercelen zijn redelijk onderhoudsvrij, maar vloeiveiden vragen wekelijks of zelfs dagelijks aandacht. Iedere week wordt er een planning gemaakt om ervoor te zorgen dat de weiden worden onderhouden. Ook de slootkanten moeten worden gemaaid, maar niet allemaal tegelijk in verband met het behoud van de biodiversiteit. In de sloten wordt de waterstand geregeld door middel van een aantal sluizen.

De grasopbrengst van het maaiwerk blijft binnen de beheereenheid van Natuurmonumenten. De balen worden gebruikt als wintervoer voor het eigen vee in onder meer de Maasvallei.

Tot slot

We kijken terug op een informatieve en geslaagde middag. Dank aan Joris Hurkmans en Ward Walraven voor het delen van hun kennis met ons.

April 2024

Jacobien Martens

